

VASTUULLINEN HYVINVOINTIALUE

Hyvinvointialueiden tulee osallistua Suomen hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseen

Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen keskeisinä tavoitteina on turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sote-palvelut kaikille suomalaisille. Samalla sen tulee vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Vastuu ympäristöstä ja ilmastonmuutoksesta kuuluu myös hyvinvointialueille, koska ne ovat merkittäviä inhimillisten ja taloudellisten resurssien käyttäjiä. Hyvinvointialueiden talous muodostaa jatkossa huomattavan osan julkisesta taloudesta, jonka odotetaan toimivan yhteiskuntavastuullisesti ja kestävästi kehityksen mukaisesti. Hyvinvointialueiden tulee osallistua Suomen hiilineutraaliustavoitteiden saavuttamiseen. Uudistuksen myötä hyvinvointialueille syntyykin nykyistä paremmat lähtökohdat huomioida sosiaali-, pelastus- ja terveyspalvelujen tuotannon ympäristövaikutukset laajamittaisesti.

Sosiaali- ja terveysalalla sekä pelastustoimessa on mahdollista hillitä ympäristöhaittoja ja ilmaston lämpenemistä, jos hyvinvointialue panostaa kestävästi kehityksen valintoihin. Keskeiset päästövaikutukset liittyvät materiaalien kulutukseen, kuljetuksiin sekä energian kulutukseen. Hyvinvointialueen ylläpitämien ja vuokraamien tilojen sekä käytössä olevan ajoneuvokaluston osalta suorilla ilmastopäästöjä voidaan vähentää panostamalla energiatehokkuuteen, vähäpäästöisyyteen sekä päästövapaisiin energiamuotoihin.

Ympäristövaikutuksia voidaan hillitä myös kehittämällä toimintaprosesseja resurssitehokkaammiksi ja vaikuttavammiksi niin omissa kuin ostetuissa palveluissa. Luonnonvarojen suojellaan tilojen ja laitteiden korkealla käyttöasteella, pitkällä elinkaarilla ja materiaalien kierrätyksellä. Viisailla hankintamenettelyillä voidaan vähentää esimerkiksi pakkausjätteen muodostusta, tuotehävikkiä ja tarpeetonta kertakäyttömateriaalin kulutusta sekä vaikuttaa koko markkinan kehittymiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kaikilla tasoilla on keskeinen hyvinvointialueiden tavoite. **Ilmastonmuutos sellaisenaan lisää terveysriskejä monin tavoin, joten ilmastonmuutoksen hillitseminen tukee hyvinvointialuetta perustehtävässään.** Raskas palvelukäyttö on myös raskasta resurssikäyttöä. Hyvinvointialueen talouden kannalta on keskeistä tukea kansalaisia pitämään elintapavalintojensa avulla huolta itsestään, lähimmäisistään ja ympäristöstään suosimalla kasvispainotteista ruokavaliota ja arkiliikuntaa ilman moottorikäyttöisiä ajoneuvoja. Nämä ovat myös ilmastotekoja.

Hyvinvointialueen palvelurakenteessa tulee huomioida alueen maantieteelliset etäisyydet ja niiden vaikutukset asiointiliikenteeseen eri palveluissa. Keskittäminen on hyödyllistä erityistaitoja tai erityisteknologiaa vaativissa ongelmissa, mutta usein tarvittavat peruspalvelut tulisi tuottaa mahdollisimman paljon lähipalveluna tai sähköisillä palveluilla. Etäpalvelut ovat vähäpäästöisiä ja voivat monin osin korvata perinteistä asiointia, kunhan kansalaiset kokevat palvelut saavutettaviksi ja tarpeidensa mukaisiksi. Sote-palveluiden tulisi olla käytettävissä myös julkisen liikenteen välinein.

Ilmastolääkärit haluavat osaltaan kehittää vastuullista terveydenhuoltoa ja tukea hyvinvointialueiden muodostamista tavalla, jossa ihminen ja hänen ympäristönsä saavat arvoisensa huomion.

Ilmastolääkäreiden teesit hyvinvointialueiden päättäjille

1. Hyvinvointialue edistää asukkaidensa ja työntekijöidensä hyvinvointia tukemalla terveellisiä elämäntapoja ja mielenterveyden merkityksen huomioimista kaikessa toiminnassa.
2. Hyvinvointialueen tarjoamat ruokapalvelut edistävät kasvisruokavaihtoehtojen käyttöä ja vähentävät ruokahävikkiä yhdessä palvelun käyttäjien kanssa
3. Sote-palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa kiinnitetään erityistä huomiota niiden vaikuttavuuteen sekä tehokkaaseen resurssien käyttöön.
4. Hyvinvointialue kehittää ja ottaa käyttöön asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia digitaalisia palveluja korvaamaan fyysisen asioinnin edellyttämää liikennöintiä.
5. Hyvinvointialueen jätehuolto ja kierrätys järjestetään tehokkaaksi
6. Lääke- ja tarvikkehankinnoissa otetaan käyttöön ympäristövastuullisuusvaatimuksia siltä osin, kuin ne ovat myös taloudellisesti kestäviä. Hankintojen päästöjä pienennetään vähitellen.
7. Hyvinvointialue suosii energiatehokkaita, jopa oman energiansa tuottavia toimitiloja ja tarvittaessa uudistaa rakennuskantaa vähäpäästöisemmäksi
8. Hyvinvointialue hankkii päästövapaata sähköä, kaukolämpöä ja kaukokylmää
9. Kuljetuspalveluissa ja -kalustovalinnoissa suositetaan vähäpäästöisiä ja päästövapaita ratkaisuja
10. Hyvinvointialue huomioi ilmastonmuutokseen vaikutukset toiminnassaan ja varautuu sen aiheuttamiin terveysriskeihin turvaten sosiaali-, pelastus- ja terveystalouden jatkuvan kyvykkyyden STM:n Ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelman mukaisesti.
11. Hyvinvointialue tekee yhteistyötä alueensa väestön, kuntien ja muiden toimijoiden kanssa ympäristövastuun kokonaisuuden kehittämisessä.
12. Hyvinvointialue edistää tietoon pohjautuvaa ympäristövastuullisuutta ja ammattilaisten osallisuutta tukemalla sote- ja pelastusalan ympäristövaikutusten tutkimusta ja koulutusta.

Lääkäri sosiaalinen vastuu ry

Ilmastolääkärit -verkosto

Lisätiedot:

Hanna Rintala LL
P. 0505770918
hanna.rintala@lsv.fi

Lääkäri sosiaalinen vastuu ry työskentelee terveyden tasa-arvon saavuttamiseksi Suomessa ja maailmalla mm. ympäristökysymyksissä.

Ilmastolääkärit -verkosto vaikuttaa ympäristökriisiin ja siihen liittyvien terveysongelmien ratkaisemiseksi.